

minedu.fi/DL2021

Datanhallinnan ja laskennan kehittämishjelman ohjausryhmä

Aika: maanantaina 18.9.2017 klo 15.00–16.30

Paikka: opetus- ja kulttuuriministeriö, kh. Väinämöinen, Meritullinkatu 10

Kokoukseen osallistuneet

Ohjausryhmä

tiedeasiantuntija *Erja Heikkinen*, opetus- ja kulttuuriministeriö, pj.
professori *Sampsa Hautaniemi*, Helsingin yliopisto
johtava asiantuntija *Jonna Lehtinen-Salo*, työ- ja elinkeinoministeriö (varajäsen)
pääjohtaja *Heikki Mannila*, Suomen Akatemia
viestintäneuvos *Anne Miettinen*, liikenne- ja viestintäministeriö
professori *Petri Myllymäki*, Helsingin yliopisto (varajäsen)
ohjelmapäällikkö *Sirpa Thessler*, Luonnonvarakeskus
erityisasiantuntija *Teemupekka Virtanen*, sosiaali- ja terveysministeriö (osallistui etäyhteyden kautta)
vararehtori *Kirsi Viskari*, Saimaan ammattikorkeakoulu
opetusneuvos *Petteri Kauppinen*, opetus- ja kulttuuriministeriö
kehityspäällikkö *Tiina Tanninen-Ahonen*, Innovaatorahoituskeskus Tekes (este)
tutkimusjohtaja *Esa Virtanen*, ABB Oy (este)

Asiantuntijajäsenet

opetusneuvos *Juha Haataja*, opetus- ja kulttuuriministeriö
ylitarkastaja *Sami Niinimäki*, opetus- ja kulttuuriministeriö

johtava tiedeasiantuntija *Anu Nuutinen*, Suomen Akatemia (asiantuntijasihteri)

Muut osallistujat

johtaja *Klaus Lindberg*, CSC Oy

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja etukäteen toimitettu asialista hyväksyttiin.

2. Ohjausryhmän järjestäytyminen, toimintatavat ja kehittämishjelman aikataulu syksyllä 2017

Ohjausryhmän varapuheenjohtajaksi valittiin pääjohtaja *Heikki Mannila* Suomen Akatemiasta. Käytiin osallistujien kesken lyhyt esittäytymiskierros. Kehittämishjelman sihteeristö toimii Suomen Akatemiassa ja OKM:ssä. Valmistelua vahvistetaan vielä senioritasoisen asiantuntijan työpanoksella.

Puheenjohtaja esitteli ohjausryhmän toimintatapoja:

- Yleisesti ohjausryhmän tehtävänä on linjata datanhallinnan ja laskennan infrastruktuureiden ja palveluiden kehittämiseen liittyvistä asioista. OKM tekee tarvittavat päätökset ohjausryhmän käsittelyn jälkeen. CSC toimii asiantuntijaorganisaationa.

minedu.fi/DL2021

- Kokouksia järjestetään pääsääntöisesti 2 syksyisin ja 2 keväisin.
- Sihteeristö käy keskustelun myös kokoukseen osallistumasta estyneiden jäsenten kanssa ensimmäisen kokouksen jälkeen.
- Varajäsenten asema: myös ne, joilla ei ole varajäsentä voivat sellaisen kutsua itselleen, kuitenkin vain yksi varajäsen per jäsen; pyydämme ilmoittamaan varajäsenen yhteystiedot Anu Nuutiselle.
- Alaryhmät: Sovittiin, että ohjausryhmä voi perustaa alaryhmiä tarvittaessa tiettyjen tehtävien valmisteluun (esim. pienryhmä, jossa voi olla oryn jäsenten lisäksi myös ulkopuolisia jäseniä). Myös alaryhmät saavat toiminnalleen sihteeristön tuen.
- Kehittämisohjelman toteuttamista tukevaa tiedottamista valmistellaan ja ohjelmalle laaditaan verkkosivut.
- E-duuni: Ohjausryhmän jäsenet ovat saaneet 14.9. sähköpostikutsun liittyä ohjausryhmän E-duunisivustolle, josta löytyy mm. kaikki kokousmateriaali.

Syksyn aikataulu

Anu Nuutinen esitteli kehittämisohjelman valmisteluaikataulua syksyllä 2017. Kehittämisohjelmaa esitellään eri sidosryhmille. Tutkijoiden ja tutkimusorganisaatioiden työpaja järjestetään 13.11.2017. Työpajan tavoitteena on tuottaa eri tieteenalojen ja tutkimusorganisaatioiden näkökulmista konkreettisia ehdotuksia infrastruktuurihankinnan määrittelyä ja palvelukokonaisuuden kehittämistä varten. Lopulliset ratkaisut tulevat kuitenkin edellyttämään priorisointia. Työpaja toteutetaan pienryhmätyöskentelyä hyödyntäen. Koko ohjausryhmä on lämpimästi tervetullut työpajaan.

Ohjausryhmä kysyi, miten yritysten näkökulmat otetaan huomioon sekä ehdotti, että tekijänoikeusdirektiivin kehitystä tulee seurata. Molempiin asioihin tullaan palaamaan myöhemmissä ohjausryhmän kokouksissa.

3. Kehittämisohjelman tavoitteet, ohjausryhmän tehtävät sekä kehittämisohjelman kansalliset ja eurooppalaiset kytkennät

Puheenjohtaja kuvasi kehittämisohjelman taustaa ja Anu Nuutinen esitteli kehittämisohjelman tavoitteita, ohjausryhmän tehtäviä sekä kehittämisohjelman kansallisia ja eurooppalaisia kytkentöjä. Ohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on tarjota tutkimuslaitoksille CSC:n palvelut jatkossa samoilla ehdoilla kuin korkeakouluille. Ohjausryhmää kannustettiin käymään laajaa ja avointa keskustelua kentällä tiedon välittämiseksi ja palautteen saamiseksi yhteisten ratkaisujen tueksi.

Ohjausryhmä totesi, että viimeisten 5–7 vuoden aikana datan merkitys tutkimuksessa on kasvanut entisestään. Tämän myötä ryhmän keskeisenä tehtävänä on pohtia myös osaamisen kehittämistä. Todettiin myös, että HPC toimii hyvin perinteiseen laskentaan mutta huonosti dataintensiiviseen laskentaan. Suomessa kehittämisolosuhteet ovat tosin yleisesti ottaen paremmat kuin esim. joissakin muissa Euroopan maissa.

minedu.fi/DL2021

4. Suunnitelma tutkimusdatan hallinnan ja tieteellisen laskennan ympäristöjen ja palvelujen kokonaisuudesta (Klaus Lindberg, CSC Oy)

Johtaja Klaus Lindberg esitteli CSC:n laatimaa suunnitelmaa tutkimusdatan hallinnan ja tieteellisen laskennan ympäristöjen ja palvelujen kokonaisuudesta. Ympäristön rakentaminen ja tehokas käyttö edellyttävät laajaa osaamista. Lindeberg korosti käyttäjätuen keskeistä roolia. Keskitetyillä resursseilla ei voi kuitenkaan hoitaa kaikkia tarpeita, esim. aineistojen kokoamista ja koostamista. Kaupallisten toimijoiden ratkaisussa data ei ole avoimesti saatavilla, mikä asettaa haasteita avoimelle tieteelle. Eurooppalaiseen yhteistyöhön ei pääse mukaan, jos ei ole omaa laskentakapasiteettia ja osaamista tarjottavana.

Puheenjohtaja totesi, että taustaselvitys Suomen kansalliseen tutkimusverkko FUNETiin liittyen on käynnissä valtion tutkimuslaitosten mahdollisuuksista käyttää Funetin palveluja tasa-arvoisesti korkeakoulujen kanssa. CSC myös selvittää Valtori-yhteistyötä.

Ohjausryhmä toi esille, että big datan ohella myös pienemmät aineistot ovat tärkeitä. Erilaisten datojen yhdistämisestä voi saada kilpailuetua. Ohjausryhmä korosti eri tieteenalojen laskentatarpeiden huomioon ottamista. Esimerkiksi lääketieteellinen tutkimus edellyttää dataintensiivistä laskentaa, tutkimusinfrastruktuuri-esimerkkinä tästä on Elixir.

Ohjausryhmä keskusteli siitä, että yksityisen sektorin näkökulmasta avoimeen dataan liittyy usein haasteita, joten tarvitaan erilaisia avoimuuden asteita. Toisaalta monet yritykset ovat kiinnostuneita olemassa olevasta avoimesta datasta, mikä voi mahdollistaa myös tutkimusyhteistyötä. Puheenjohtaja totesi, että CSC voi myydä vain tietyn määrän palveluja yrityksille. Yritysyhteistyötä tehdään lisäksi esimerkiksi julkisen tutkimuksen Tekes-hankkeissa.

Ohjausryhmä totesi, että tutkimuslaitokset ovat erittäin tyytyväisiä kehittämisohjelman mahdollistamaan tutkimusinfrastruktuurikehitykseen. Ammattikorkeakoulut puolestaan eivät tuota big dataa mutta hyödyntävät olemassa olevia dataja elinkeinoelämän hyväksi erilaisissa yhteistyöhankkeissa.

5. Seuraava kokous

Ohjausryhmän toinen kokous pidetään tammikuun alussa vuonna 2018. Pirkko Muurinen kartoittaa kokousaikaa tämän kokouksen jälkeen.